

РОЗВИТОК ДУХОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО СПЕЦІАЛІСТА ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

Світлана Репетій
Київ

У статті розглянуто розвиток духовності майбутнього спеціаліста як чинник його професійного вдосконалення. Розкрито авторське бачення духовності особистості та основні напрями її зростання на основі розвитку таких складових: духовної самосвідомості, духовної спрямованості, духовних рис характеру, духовної креативності, духовного спілкування, духовного досвіду. Визначено взаємозв'язок між вдосконаленням особистісних якостей майбутнього спеціаліста і розвитком його духовності.

Внутрішні особистісні зміни впливають на зовнішні поведінкові акти особистості. Розвиваючи духовність і професійні якості майбутній спеціаліст відповідально ставиться до будь-якої справи, в його характері проявляються такі риси, як цілеспрямованість, порядність, принциповість, ставлення до людей характеризується доброзичливістю, та щирістю. Свою життєдіяльність майбутній спеціаліст спрямовує на реалізацію ідеалів Краси, Істини, Добра, Любові.

Ключові слова: духовність майбутнього спеціаліста, складові духовності, духовна самосвідомість, духовна спрямованість, духовні риси характеру, духовна креативність, духовне спілкування, духовний досвід.

На сучасному етапі виходу суспільства з кризи постала проблема формування високопрофесійних спеціалістів з розвинутими морально-духовними якостями. Ознакою таких якостей є відповідальність особистості у всіх сферах життєдіяльності. Майбутній спеціаліст відповідально ставиться до навчання, усвідомлюючи, що високий рівень знань сприятиме повнішій реалізації його творчого, духовного потенціалу в самостійному житті.

Водночас студент свідомо працює над підвищенням власного рівня духовності, оскільки «духовність як творчий інтеграл людського буття є найвищою творчою силою суспільства» [8, 27].

Проблема розвитку моральності, духовних якостей особистості розкривається в наукових працях В. Андруценка, Г. Балла, В. Баранівського, І. Бега, І. Булах, Л. Долінської, К. Журби, І. Зязюна, С. Кримського, В. Кудіна, Н. Павлик, Е. Помиткіна, В. Сухомлинського, А. Чернія, І. Шванєвої та інших.

Учені зазначають, що духовність є репрезентацією людини як такої.

Так, М. Горлач (2000), В. Кремень (2000), В. Рибалко (2000) вважають, що духовність пов'язана з глибинним усвідомленням власного буття, його змісту, вищого блага, тому і виступає основним принципом самопобудування особи та суспільства, необхідною умовою подолання хаосу у внутрішньому та зовнішньому світі, підставою вільного, творчого, відповідального ставлення до особистого та суспільного життя [4, 508-509].

Такої ж думки дотримується С. Кримський, який розглядає життя людини в цілому як духовний розвиток і трактує духовність як завжди ціннісне домобудівництво особистості, формування людських якостей. Вчений вважає, що «духовність – це повнота буття людини, яка орієнтована і націлена духом», «формування людських якостей» [5, 2].

Сучасні вітчизняні вчені Г. Васянович і В. Онищенко вважають, що дух є божественним началом у людині: «особистісний дух людський є подобою Божою» [2, 68]. Про важливість усвідомлення людиною «власної Божественності» для духовного розвитку вказував американський проф., доктор філософії та математики Франклін Мерелл-Вольф [11, 128].

Ми поділяємо погляди вчених і вважаємо, що для духовного самовдосконалення майбутніх спеціалістів має бути усвідомлення ними власного духовного начала – духовного «Я».

На нашу думку, цікавим є розуміння духовності, що висвітлено у творчій спадщині вітчизняної педагогічної думки кінця XIX – початку XX століття. Духовність ученими розглядається як «синтетична, інтегрована, узагальнююча категорія, що відбиває процес усвідомлення кожною особистістю необхідності повсякденної душевної праці над собою: самопізнання, самовираження, саморозвиток, самобудування, самореалізація,

конструювання цінностей та ідеалів, гуманістичне ставлення до життя, природи, людини, здатність до творчої діяльності в ім'я найвищих загальнолюдських ідеалів» [14, 20-21].

Вагомого значення розвитку духовності особистості як чиннику, який може вивести Україну із глибокої кризи сучасності, надають учені Г. Балл, Ж. Маценко, О. Сухомлинська та інші. Так, О. Сухомлинська (2000) розглядає духовність як інтегральну якість особистості, бажання жити й творчо працювати відповідно до ідеалів Істини, Добра, Краси, де Істина – це знання, Добро – висока моральність, Краса – естетичне ставлення до світу [13].

Низка вчених (Дж. Дасей, І. Булах, Н. Іордакі, А. Какурін, М. Кенні, А. Комарова та ін.) розглядають моральний розвиток особистості у поєднанні з розвитком духовності.

Е. Помиткін (2009), досліджуючи філософсько-психологічний зміст поняття «духовність», висвітлений у літературних джерелах, зазначає: «...всі автори одностайно вважають духовність суто людською характеристикою, що відрізняє людину від тваринного світу розвитком самосвідомості, усвідомленням єдності буття та життєвих смислів, прагненням до саморозвитку, гуманізмом» [11, 50]. На думку Е. Помиткіна, духовність – це специфічно людська якість, що характеризується усвідомленням єдності Буття і обумовлює прагнення людини до гармонії внутрішнього та зовнішнього світу, спрямовує особистість до пізнання і самопізнання, творчості, самовдосконалення та гуманістичної поведінки [10].

В. Берловим (2001, р. 65) духовність розуміється як «божественна одухотвореність, особлива сила внутрішньої чистоти і внутрішнього благородства, піднесеність внутрішнього світу людини, спроможного піднятися над матеріальною суєтою своєї корисливої життєдіяльності».

Аналіз філософської, психолого-педагогічної літератури дозволяє зробити висновок, що духовність розглядається вченими як наявність особистісного духу в людині – сутнісної, творчої якості, «подоби Божої» – духовного «Я». Пізнання власного духовного «Я» сприяє самовдосконаленню, розвитку духовності особистості, усвідомленню єдності себе і Всесвіту, вдосконаленню суспільства і зв'язку з Абсолютом.

Ураховуючи вищезазначені думки, погляди вчених, ми розглядаємо духовність особистості як глибинно-психологічне утворення – духовне «Я», усвідомлення якого сприяє духовному самовдосконаленню, життєтворчості за законами Краси, Добра, Істини та розвитку почуття духовної єдності з Іншими як частинами Всесвіту.

Зазначимо, що духовний розвиток можливий у тому випадку, коли людина досягла стану особистості, тобто має сформовану свідомість, самосвідомість, здатність брати участь у житті суспільства, виконувати соціальні функції.

Отже, усвідомлення власного духовного «Я» сприяє розвитку рефлексії своїх внутрішніх якостей і спрямовує їх на вдосконалення, що відображається на зовнішній поведінці, ставленні до інших та до професійної діяльності.

Пізнання будь-якого об'єкта, зокрема, духовності, потребує вивчення його структури, компонентів. У визначенні складових духовного «Я» ми взяли за основу структуру особистості, запропоновану В. Рибалкою.

Таким чином, нами визначено такі компоненти духовності: духовна самосвідомість, духовна спрямованість, духовні риси характеру, духовна креативність, духовне спілкування, духовний досвід (рис. 1).

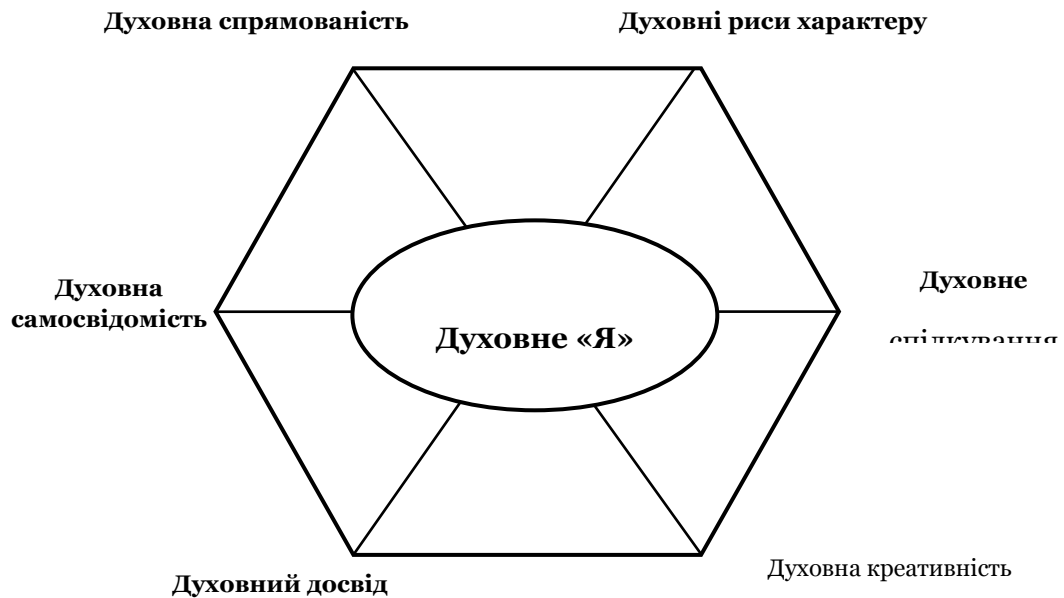

Рис 1.1. Психологічна модель духовності особистості

Розглянемо зміст кожного компонента духовності.

С. Гончаренко (1997, р. 296) самосвідомість трактує так: «усвідомлення людиною себе самої як особистості, своїх фізичних сил і розумових здібностей, вчинків і дій, їхніх мотивів і мети, свого ставлення до зовнішнього світу, інших людей і до самого себе».

За Е. Помиткіним (1992), духовний рівень свідомості людини характеризується розумінням того, що Всесвіт – єдиний організм, а Земля – його невід’ємна частина [10]. Отже, рівень духовної самосвідомості особистості характеризується усвідомленням себе та інших єдиними клітинами Всесвіту, що впливає на взаємостосунки та поведінку.

Для особистості, яка свідомо здійснила вибір щодо духовного самовдосконалення, необхідно мати чинник, що допомагає усвідомлювати власне духовне «Я», здійснювати духовно-моральну рефлексію, самоконтроль, тому, нами визначено перший компонент духовності особистості як духовну самосвідомість.

Розглянемо другий компонент духовності особистості – «духовну спрямованість».

Про духовну спрямованість людини свідчить її ціннісна орієнтація в житті. Цінності відіграють важливу роль як у житті окремої людини, так і в житті суспільства. Сформована ієрархія ціннісної орієнтації людини є основою для прийняття рішень і її поведінки.

На думку В. Малахова, сенс існування людини суттєво пов’язаний із обраними нею цінностями. Ціннісна орієнтація, зазначає вчений, дає відповідь на запитання «Заради чого» діє людина, чому вона присвячує свою діяльність. Учений зазначає, що «існують ...два типи цінностей: цінності, сенс яких визначається наявними потребами й інтересами людини, та цінності, які навпаки – надають смислу існуванню самої людини» [7, 114-115].

У філософії традиційно цінності поділяються на матеріальні (економічні, технічні, вітальні) та духовні (релігійні, моральні, естетичні, правові, філософські, політичні), які взаємопов’язані і гарантують існування людини як цілісної духовно-тілесної істоти.

Сенсом існування людини як такої є її потреба у духовних цінностях, підпорядкування їм свого життя. Показником рівня розвитку духовності особистості є здатність орієнтуватися на вищі універсальні Абсолютні цінності: Істини, Добра, Краси. Система універсальних цінностей всеохоплююча – «охоплює життя в усій його повноті, насиченості, глибині, відкриває щось нескороминуче, одвічне» [4, 508].

Е. Помиткін (2003) вважає, що духовну спрямованість особистості можна визначити за її ціннісними орієнтаціями. Щоб наблизитись до абсолютної цінності – вищої Сутності у вихованні особистості, на думку вченого, потрібно спиратись на систему

трансцендентальних цінностей, а саме, Віру, Надію, Любов [9, 13], і спрямованість на реалізацію ідеалів Краси, Добра та Істини в повсякденному житті [11].

Ми погоджуємося із вищезазначеними думками і вважаємо, що для духовного розвитку майбутній спеціаліст має орієнтуватись на Абсолютні цінності, які надають сенсу його життю. Тому другий компонент духовності визначаємо як духовну спрямованість.

Наступний компонент духовності особистості ми визначили як духовні риси характеру.

Характер як сукупність сталих психічних особливостей людини у філософії розглядають у залежності від її світогляду. Тобто від моральних принципів, поглядів, переконань залежить спрямованість діяльності людини, ставлення до буття. Тим самим виявляється суспільно-історична природа характеру людини.

Отже, характер зумовлюється соціальним буттям людини, що породжує типові риси, які «визначаються типовими обставинами життєвого шляху людей у конкретних історичних умовах» [3, 352]. Водночас, як зазначає С. Гончаренко, в єдності із соціально-типовим у характері виступає його індивідуальна своєрідність: «У характері фіксується цілісність духовного життя людини, один з головних показників її індивідуальності» [3, 352].

У психології характер розглядається як цілісне утворення, що визначає його людське «Я» [6]. Риси характеру проявляються у діяльності людини, її ставленні до оточуючих, способах дії.

С. Максименко зазначає, що типове та індивідуальне в характері людини існують в єдності. Вчений вважає, що ставлення до роботи є однією із найсуттєвіших рис характеру і в зв'язку з цим виокремлює такі його риси: акуратність, сумлінність, дисциплінованість, організованість. Ставлення до людей, на думку С. Максименка, обумовлюється культурним розвитком народу і духовним багатством людини. До позитивних рис характеру культурної людини вчений відносить справедливість, обов'язковість, щирість, доброзичливість, принциповість. В їх основі лежать гуманістичні моральні якості людей, ідейні переконання [6]. Ставлення до себе визначається рівнем розвитку самосвідомості, наявності адекватної самооцінки.

Ми погоджуємось з Е. Помиткіним і вважаємо, що кожна людина, яка усвідомлює в собі духовне «Я», має бути цілеспрямованою, творчою, оригінальною, порядною, високоморальною, доброзичливою, мати відповідні риси характеру, які проявляються у діяльності, ставленні до оточуючих, способах дії.

Розглянемо четвертий компонент духовності, визначений нами як духовне спілкування.

Спілкування є духовною потребою кожної особистості як представника суспільства. Як соціальне явище спілкування охоплює всі сфери буття і діяльності людини. У результаті взаємодії і спілкування людина стає особистістю. Змістом спілкування є знання, вміння і навички – зміст свідомості людини [6]. Змістом духовної свідомості є розуміння того, що Всесвіт – єдиний організм, а Земля – його невід'ємна частина. Отже, духовне спілкування на всіх рівнях і у видах передбачає ставлення до кожного і себе як до частин єдиного організму, а до тваринного і рослинного світу – як причетності до цього організму. Таке ставлення сприяє розвитку духовного єднання з Іншим. Об'єднуючою силою, яка лежить в основі духовного спілкування, є необумовлена любов. Необумовлена любов існує без залежності від будь-чого, до себе, інших людей, усього сутнього. Вона вдосконалює людське життя і сприяє духовному сприйняття Іншого без претензій, осуду, у всій цілісності.

У філософському енциклопедичному словнику поняття креативності тлумачиться як здатність здійснити або яким-небудь іншим способом створити щось нове: нове рішення проблеми, новий метод або інструмент, новий витвір мистецтва.

За М. Бердяєвим, творити в людині може дух, оскільки дух, на думку вченого, це творча активність і божественний елемент.

Однією із складових у структурі особистості, визначеній В. Рибалкою і взятій нами за основу при визначенні компонентів духовності, є інтелектуальні процеси. В основі креативності лежить нестандартне творче мислення. Для розвитку духовної креативності особистості, на нашу думку, потрібне поєднання духовного (за В. Пликіним) і логічного мислення, яке дозволяє голограмно бачити причинно-наслідкові зв'язки різних ситуацій, розуміти дуальність світу. Причина будь-якої ситуації знаходиться у духовному вимірі, у

фізичному – її наслідок. Вирішення проблеми, прийняття рішення з урахуванням означеної думки сприяє духовному самотворенню, самовдосконаленню особистості і, як наслідок, продуктивній творчій життєдіяльності.

Тому п'ятий компонент духовності визначаємо як духовну креативність.

Розглянемо наступний компонент духовності, визначений нами як духовний досвід. Досвід як філософська категорія – це цілісність і універсальність людської діяльності, що фіксує єдність знань, навичок, почуттів, волі.

У вузькому значенні досвід розглядається як засноване на практиці чуттєво-емпіричне пізнання дійсності, у широкому – єдність умінь і знань.

І. Кант у результаті дослідження даної проблеми в праці «Критика чистого розуму» зазначає, що досвід – це головний продукт людського розуму. Водночас, сам досвід є результатом діяльності духу, що передбачає «форми розуму», які лише сприяють виникненню досвіду.

Досвід є важливим джерелом інформації про зовнішнє і внутрішнє психічне життя суб'єкта.

В. Берлов (2001, р. 136) розглядає досвід як сукупність накопичених знань, навичок, умінь, звичок, здатностей тощо.

Отже, майбутній спеціаліст, який свідомо став на шлях духовного розвитку, пізнає, сприймає дійсність з позиції відчуття себе та іншого клітинами Всесвітнього організму, а всього сутнього – як причетності до нього. Таке сприйняття сприяє розвитку морально-духовної рефлексії, спрямованості на реалізацію ідеалів Краси, Добра та Істини у повсякденному житті, духовному самотворенню, самовдосконаленню, творчому підходу до професійної діяльності, розвитку необумовленої любові, що і є духовним досвідом.

Духовний досвід накопичується через опанування особистістю теоретичного знання з проблеми духовного вдосконалення та застосування його на практиці.

Зазначимо, що досвід людини відкладається у свідомості і успадковується генетично. Через досвід в особистості виробляється первинна неусвідомлена реакція на ситуацію, в якій вона усвідомлює і вирішує завдання [6, 43]. Духовний досвід у даному випадку є механізмом стабілізації, який зберігає процес діяльності особистості, її спрямованість, внутрішню гармонію і гармонійні взаємовідносини у суспільстві. Так, накопичений досвід з духовного самовдосконалення стає фіксованою установкою і непомітно для самої особистості впливає на її життєві позиції.

Отже, розвиток духовності майбутнього спеціаліста допомагатиме розкриттю його творчого потенціалу, здійсненню духовно-моральної рефлексії, орієнтації на універсальні Абсолютні цінності у своїй життєдіяльності, що сприятиме його професійному зростанню.

Література:

1. Берлов В. И. Психологический словарь : реалистическое миропонимание / В. Берлов. – Краснодар : Советская Кубань, 2001. – 288 с.
2. Васянович Г. П. Формування духовності особистості як філософська проблема / Г. Васянович, В. Онищенко // Педагогіка і психологія професійної освіти : результати досліджень і перспективи : збірник наукових праць / за ред. І. Зязюна та Н. Ничкало. – К., 2003. – С. 67-76.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
4. Горлач М. І. Філософія : підруч. / М. Горлач ; за заг. ред. М. Горлача, В. Кременя, В. Рибалка. – Харків : Консум, 2000. – 672 с.
5. Кримський С. Б. Принципи духовності ХХІ століття / С. Кримський // Директор школи. – (Додаток). – 2003. – № 8. – С. 2-5.
6. Максименко С. Д. Общая психология : учеб. для студ. высш. учеб. заведений / С. Максименко. – М. : Рефл-бук; К. : Ваклер, 2001. – 528 с.
7. Малахов В. А. Этика : курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Малахов. – К. : Либідь, 2001. – 384 с.
8. Мурашов В. И. Идея духовности как основа и способ социальной жизни / В. Мурашов // Школа духовности. – 2000. – № 1. – С. 21-34.
9. Помиткін Е. О. Идеали красоты, Добра та Істини у розвитку духовності майбутнього професіонала / Е. Помиткін / Педагогічний процес: теорія і практика : зб. наук. праць / [гол.ред. Сисоєва С. О.]. – К. : ЕКМО, 2003. – С. 267-277.

10. Помиткін Е. О. Формування духовних цінностей старшокласників у діяльності шкільної психологічної служби : дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.07 – «Педагогічна та вікова психологія» / Е. Помиткін. – К., 1998. – 259 с.

11. Помиткін Е. О. Психологічні закономірності та механізми духовного розвитку дітей і молоді : дис. ... доктора психол. наук: спец. 19.00.07 – «Педагогічна та вікова психологія» / Е. Помиткін. – К., 2009. – 456 с.

12. Рибалка В. В. Психологія розвитку творчої особистості : навч. посіб. / В. Рибалка. – К. : ІЗМН, 1996. – 236 с.

13. Сухомлинська О. В. Що таке духовність сьогодні? / О. Сухомлинська // Морально-духовний розвиток особистості в сучасних умовах (теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді) : зб. наук. пр. – К. : Педагогічна думка, 2000. – Кн. 1. – С. 7-9.

14. Черніков С. Я. Виховання духовності особистості вчителя в теорії і практиці вітчизняної педагогіки (кінець XIX – початок XX століття) [Електронний ресурс] : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / С. Черніков. – Луганськ, 2003. – 32 с. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/ard/2003/03csykps.zip>, вільний. – Заголовок з екрану.

Literatura:

1. Berlov V. Y. *Psikhologicheskiy slovar : realysticheskoye myroponymaniye* / V. Berlov. – Krasnodar : Sovetskaya Kuban, 2001. – 288 s.

2. Vasianovych H. P. *Formuvannya dukhovnosti osobystosti yak filosofska problema* / H. Vasianovych, V. Onyshchenko // *Pedahohika i psikhologhiya profesiynoi osvity : rezultaty doslidzhen i perspektivy* : zbirnyk naukovykh prats // za red. I. Ziaziuna ta N. Nychkalo. – K., 2003. – S. 67-76.

3. Honcharenko S. U. *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* / Semen Ustymovych Honcharenko. – K. : Lybid, 1997. – 376 s.

4. Horlach M. I. *Filosofiya : pidruch.* / M. Horlach ; za zah. red. M. Horlacha, V. Kremenia, V. Rybalka. – Kharkiv : Konsum, 2000. – 672 s.

5. Krymskyi S. B. *Pryntsypy dukhovnosti KhKhI stolittia* / S. Krymskyi // *Dyrektor shkoly.* – (Dodatok). – 2003. – № 8. – S. 25.

6. Maksymenko S. D. *Obshchaya psikhologhiya : ucheb. dlia stud. vyssh. ucheb. zavedeniy* / S. Maksymenko. – M. : Refl-buk; K. : Vakler, 2001. – 528 s.

7. Malakhov V. A. *Etyka : kurs lektsii : navch. posib. dlia stud. vyshch. navch. zakl.* / V. Malakhov. – K. : Lybid, 2001. – 384 s.

8. Murashov V. Y. *Ydeia dukhovnosti kak osnova y sposob sotsyalnoi zhizny* / V. Murashov // *Shkola dukhovnosti.* – 2000. – № 1. – S. 21-34.

9. Pomytkin E. O. *Idealy krasoty, Dobra ta Istyny u rozvytku dukhovnosti maibutnoho profesionala* / E. Pomytkin // *Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka* : zb. nauk. prats / hol.red. Sysoieva S. O. – K. : EKMO, 2003. – S. 267-277.

10. Pomytkin E. O. *Formuvannya dukhovnykh tsinnosti starshoklasnykiv u diialnosti shkilnoi psikhologichnoi sluzhby* : dys. ... kand. psikhol. nauk: spets. 19.00.07 – «Pedahohichna ta vikova psikhologhiya» / Eduard Oleksandrovych Pomytkin. – K., 1998. – 259 s.

11. Pomytkin E. O. *Psikhologichni zakonomirnosti ta mekhanizmy dukhovnoho rozvytku ditei i molodi* : dys. ... doktora psikholog. nauk: spets. 19.00.07 – «Pedahohichna ta vikova psikhologhiya» / Eduard Oleksandrovych Pomytkin. – K., 2009. – 456 s.

12. Rybalka V. V. *Psikhologhiya rozvytku tvorchoi osobystosti : navch. posib.* / Valentyn Vasylovych Rybalka. – K. : IZMN, 1996. – 236 s.

13. Sukhomlynska O. *Shcho take dukhovnist sohodni?* / O. Sukhomlynska // *Moralno-dukhovnyi rozvytok osobystosti v suchasnykh umovakh (teoretyko-metodychni problemy vykhovannya ditei ta uchnivskoi molodi)* : zb. nauk. prats. – K. : Pedahohichna dumka, 2000. – Кн. 1. – С. 7-9.

14. Chernikov S. Ia. *Vykhovannya dukhovnosti osobystosti vchytelia v teorii i praktytsi vitchyznianoï pedahohiky (kinets KhIKh – pochatok KhKh stolittia)* [Elektronnyi resurs] : avtoref. dys. na zdobuttia naukovoï stupenia kand. pед. nauk: spets. 13.00.01 «Zahalna

pedahohika ta istoriia pedahohiky» / S. Ia. Chernikov. – Luhansk, 2003. – 32 s. – Rezhym dostupu: <http://www.nbuv.gov.ua/ard/2003/03csykps.zip>, vilnyi. – Zaholovok z ekranu.

В статье рассмотрено развитие духовности будущего специалиста как необходимое условие его профессионального совершенствования. Раскрыто авторское видение духовности личности и основные направления её развития через усовершенствование её компонентов: духовного самосознания, духовной направленности, духовных черт характера, духовной креативности, духовного общения, духовного опыта. Определена связь между совершенствованием личностных качеств будущего специалиста и развитием его духовности.

Внутренние изменения влияют на внешнее поведение личности. Развивая духовность и профессиональные качества, будущий специалист ответственно относится к любому делу, в его характере проявляются такие черты как целеустремлённость, порядочность, принципиальность, отношение к людям отличается доброжелательностью и искренностью. Свою жизнедеятельность будущий специалист направляет на реализацию идеалов Красоты, Истины, Добра, Любви.

Ключевые слова: духовность будущего специалиста, составляющие духовности, духовное самосознание, духовное устремление, духовные черты характера, духовная креативность, духовное общение, духовный опыт.

The article deals with the development of spirituality of a future specialist as a factor of his professional perfection. The article reveals the author's vision of spirituality of a personality and the main trends of its growth on the basis of developing the following components: spiritual awareness, spiritual orientation, spiritual traits of character, spiritual creativity, spiritual communication, spiritual experience. Correlation between the development of personal qualities of future specialist and development of his spirituality is defined.

Internal personal changes affect external behavior of a personality. Developing spirituality and professional qualities, the future specialist becomes responsible for any of his actions and he manifests such traits as commitment, honesty, integrity, he treats people with kindness and sincerity. This future specialist aims his vital activity at implementing the ideals of Beauty, Truth, Goodness and Love.

Key words: spirituality of a future specialist, components of spirituality, spiritual awareness, spiritual orientation, spiritual traits of character, spiritual creativity, spiritual communication, spiritual experience.